

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Philippi Cluverii[i] Sicilia Antiqua

Clüver, Philipp

Lvgdvni Batavorvm, 1619

Cap. XIII. Anapus amnis. Pratum Syracusanum, Cyane fons. Archidemia
fons. Olympium opidum & Iovis templum. Dascon sinus & castellum.
Plemmyrium promontorium & castellum. Parva insula ante Plemmyrium.

...

urn:nbn:de:hbz:466:1-14145

πλάτων, Μύσκελλον δὲ πλὴν ὑρίσταν· τῷ μὲν δὲ Συρακίους δευῶν κλίξεν, τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὲ συμ-
 κλίωσι Κροτωνιάτης ἐπὶ ἄτας ὑρίσταν οἰκίσαι πόλιν, ὡς εἰρήκαμν. Συρακίους ἦ ὅτι ποῦτον ἐκπισσέν
 πλάτων, ὡς πρὸς αὐτῶν ἐν παλαιῇ Διαιδοθλίωι λεγόντων πρὸς τὰς ἀγὰν πολυπλείς, ὡς οὐκ αὐτὸ ἐκ-
 σφύοιτο αὐτοῖς ἢ Συρακυσίων δεκάτη. Id est: Ferunt, simul Delphos advenisse Myscellum & Ar-
 chiam, oraculum consulendi gratiā. interrogatosque à deo, divitiasne mallerent, an sanitatem; Archiam divitias sibi optasse, sanitatem Myscellum. deumq; illi, ut Syracusas, huic, ut Crotonem conderet, mandassent. Et quidem Crotoniensibus evenisse, ut ita salubrem incolerent, sicut diximus, urbem. at Syracusanos eò opulentiā progressos, ut de ipsis quoque proverbium sit vulgatum, quod in nimis sumtuosos diceretur; Eos non possidere decimam Syracusanorum. Hinc
 10 etiam illud Livii, lib. xxv: Hippocrates, castris ad magnum portum communitis, castra vetera Romanorum adortus est, quibus Crispinus praerat. Mox: Accessit & pestilentia, commune malum; quod facile utrorumque animos averteret à belli consiliis. nam tempore autumnii, & locis naturā gravibus, multo tamen magis extra urbem, quàm in urbe, intoleranda vis aestus per utraque castra omnium ferme corpora movit. & primò temporis ac loci vitio & agri erant & moriebantur: postea curatio ipsa & contactus agrorum vulgabat morbos. Et paullo post: Ex hostium exercitu Siculi, ut primùm vidēre ex gravitate loci vulgari morbos, in suas quisque propinquas urbeis dilapsi sunt. at Carthaginenses, quibus nusquam receptus erat, cum ipsis ducibus, Hippocrate atque Himilcone, ad interuiccionem omnes perierunt. Et Diodorus lib. xiiii: Ἀθλιώοι δὲ τῶν περὶ γυμνάτων ὅτι τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐκβάντων, καὶ Δατὰ τὸν περικεί-
 20 ρθρον τὸν πρὸ ἀρχαίου ἐλάωθι, λοιμικῆς κατὰ πάσης εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμπιστάσης, ἐβελόοντο, πῶς δὲ τὴν ἀσθένειαν τῆς περὶ γυμνάτων. Hoc est: Athenienses verò quum res in peius ruerent, & pestis exercitum, ob circumiacentis paludis exhalationem, corripuisset; quid factò opus esset, inter se deliberabant. Et lib. xiiii: Καρχηδονίους δὲ, μὴ πλὴν κατὰ λυσιν ἔπεισας καὶ πλὴν σὺλησιν ἔπεισας τῆς ἀσθένειας καὶ κόρης ἰερῆς, ἐπέστησαν εἰς τὸ στρατόπεδον νόσῳ. (ὡς περὶ λέγειτο δὲ καὶ τῆς δαιμονίας συμφορᾶς, μὴ μάδας εἰς τὸν ποταμὸν ἐκβάλλειν, καὶ τὸ τῆς ἀσθένειας εἶναι πρὸς τὰς νόσους ἐνεργότατον· εἴ δὲ τὸ ἐχθρὸν ἐκείνο τὸ ἦρθε καὶ μάλιστα περὶ γυμνάτων. εἶκοι δὲ καὶ ὁ τὸν αἴτιον γεγονέναι πρὸς τὴν ἀσθένειαν τὴν συμφορᾶς. καὶ γὰρ Ἀθλιώοι πρὸς τὸν ποταμὸν ἐχούσας ποσειδο-
 30 λῶν, πολλοὶ διεφθάρσαν ὑπὸ τῆς νόσου, ἐλάωθις ὄντος ἔπεισας ἐκείνῳ. Id est: At Carthaginensibus, post suburbium à se destructum, templumque Cereis & Proserpine direptum, lues exercitum invasit. tum ad numinis divini panam hoc etiam acceperat, quòd multa hominum millia unum in locum convenerant: ipsumque anni tempus ad morborum incrementa efficacissimum erat: & quòd aestas illa ardores insolitos habebat. locus etiam ipse causam ad hoc praebuisse videtur, ut calamitas modum superaret. nam & Atheniensis isidem antea castris facta strage morbus absumserat; propterea, quòd locus ille palustris est & concavus.

C A P. XIII.

40 Anapus amnis. Pratum Syracusanum. Cyane fons. Archidemia fons. Olympium, opidum & Iovis templum. Dascon sinus. Plemmyrium promontorium. Magæa fons. Cacyparis, Erineus, Assinarus, amnes. Longum promontorium. Naustathmus. Phœnicus portus. Helorum flumen & opidum. Helorina via.

S Equitur prædictam paludem proximè Ἀναπὸς ποταμὸς, ANAPVS amnis; hodiè Saccolarum simplicitati vulgari vocabulo Ἀσφό dictus. Meminere eius olim, ANAPVS amnis. Thucydides, Theocritus, Livius, Ovidius, Silius, Plutarchus, Aelianus, Vibius. Ex his Theocritus, Idyllio primo:

50 Οὐ γὰρ δὴ ποταμὸς μέγαν ῥόον εἶχεν Ἀνάπω.
 Neque enim amnis Anapi magnum fluentum tenuistis.

Et Idyllio VII:
 Ἀρὰ γὰρ πᾶσι τέλειον τὸν ποταμὸν τὸν πᾶσι Ἀνάπω
 Τὸν κρηττόν Πόλυφαμον, ὅς ὄρεσι λῆας ἔβαλλε,
 Τόιον νέκτωρ ἔπεισε;
 Id est:
 Num pastorem illum olim ad Anapum

Fortem illum Polyphemum, qui in montibus saxa torquebat,
Tale necesse movit?

Ovidius, Ponticor. lib. II, eleg. X:

Quaque suis Cyanen miscet Anapus aquis

Et Μεταμορφ. lib. V: --- Et me dilexit Anapus:

Silius lib. XIII:

Et Cyanes, & Anapis, & Ortygia Arethusa

Aelianus, Variar. histor. lib. II, cap. XXXIII: Καὶ ἐν Σικελίᾳ δὲ Συρακῆσιν τὸν Ἀναπὸν ἀν-
δρὸς εἰκασάν. τῷ δὲ Κυανίῳ πηλῷ γυναικὸς εἰκόνι ἐπιμήσαν. Id est: Et in Sicilia Syracusani
Anapum viro adsimilarunt: Cyanem vero fontem sub feminae specie venerati sunt. In hu- 10
ius quoque fluminis vocabulo enodando grammatici ineptias suas exercuerunt.
sic quidpe scholia in praedictum primum Theocriti Idyllium: ὁ δὲ Ἀναπὸν ποτα-
μὸς ἐν Συρακῆσιν τῆς Σικελίας. Ἀναπὸν δὲ εἶρηται, ὡς αἰνεύ ποτὸς ὤν, καὶ Ἑλληνῶν ἔχων ὕδωρ.
ἢ ὡς τὸ πῖς ποτὶ μὴ διασπᾶσθαι εἶναι. Id est: Anapus, annis est Sicilia apud Syracusas. dictus
autem Anapus, quia sine potu est, debilem habens aquam. vel, quod pedibus transiri nequeat.
Sed fitum eius indicemus ex vetustis scriptoribus. Thucydides, lib. VI: Καὶ οἱ μὲν Συ-
ρακῆσιν ἐξελθόντες παυδομεῖ εἰς τὸν λευκῶνα, ὡς τὸν Ἀναπὸν ποταμὸν, ἐξέτασιν ὀπλων ἐπιβῆντο.
Id est: Syracusani, omnem populum, ex urbe in pratum juxta Anapum flumen egressum; re-
consuerunt. PRATVVM hoc est supra Syracam paludem, inter Anapum sive, ut nunc

PRATVVM
Syracusana-
num.

vocant, Alpheum & Neapolim. Plutarchus in Timoleonte: Διελθὼν δὲ ὁ Τιμόλεων 20
τῷ δῶναι, αὐτὸς μὲν, ἢ βιαιότατον λῶν, ὡς τὸ πρὸς τὸν Ἀναπὸν ποταμὸν, ἀλλῶς δ' ἔκ τῆς
Ἀχραδινῆς ἐκέλευεν ἐπιχειρεῖν: τὰς δὲ τελετὰς ὑπὲρ τῆς ἐπιπολαῖς Διναρχὸν καὶ Δημά-
ριον. Hoc est: Timoleon, distributis copiis, ipse asperriam partem, qua Anapus pra-
luit, adoritur: alios jubet ex Achradina hostem adgredi: tertius ad Epipolas tentandas ducunt
Dinarchus & Demareus. Et in Dione: Δίῳ, νεκρὸς ἐκ τῆς ἐπιπολαῖς ἀναστῆσας, πρὸς τὸν Ἀνα-
πὸν ποταμὸν ἦεν, ἀπέχοντα τῆ πόλεως δέκα σταδίων. Hoc est: Dio, ante lucem castris motis, ve-
nit ad amnem Anapum; qui ab urbe stadia abest x. Apud Livium, lib. XXIII, ita legitur:
Marcellus Syracusas rediit. & post paucos dies Himilco, adjuncto Hippocrate ad flumen Ana-
pim, octo ferme inde millia castra posuit. Paulo post: Himilco, sequuntur nequaquam Marcel-
lum Syracusas, si qua prius, quam maioribus copiis jungeretur, occasio pugnandi esset: postquam 30
ea nulla contigerat, tutumque ad Syracusas & munimento & viribus hostem cernebat: ne fru-
stra adsidendo spectandoque obsidionem sociorum tempus tereret, castra inde movit. Syracusis
simul & Marcelli castris adsidens uti obsidionem urbis spectaret, certe longè intra
octo millia ab Marcelli castris sua debuit posuisse castra Himilco. Idem Livius,
haud ita multo antea: Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum est) mille &
quingentis passibus ab urbe castra posuit. Hoc Iovis Olympii templum prope dextram
fuisse Anapi ripam, qua ad Pachynum versus itur, mox infra ostendam. Corrupta
igitur illa apud Livium verba ita emendo: Marcellus Syracusas rediit. & post paucos
dies Himilco, adjuncto Hippocrate, ad flumen Anapum, duo ferme inde millia, castra posuit.
Hodie ab Anapi ponte ad infulam usque millia passuum numerantur duo. olim 40
igitur eò usque reliqua urbs extensa fuit, unde mille tantum atque ccc passus, id
est, stadia x, Anapus abesset. Caterum apud Vibium, in Catalogo flumi-
num, leguntur ista: Anapus; Sicilia. qui per duo millia passuum sub terrâ mergens, Syra-
cusis miscetur mari: adpellaturque Anos; post Anopos canos; superior Antiphoros. Nempe
hodieque tempore aestivo VII circiter millibus passuum ab ostio sese cuniculo con-
dens, post v tandem millia renascitur; limpidissimisque hinc aquis atque profun-
dis in mare devolvitur. Vocabula illa eius apud Vibium plurimâ sui parte esse vi-
tiata, jam dudum suspicati sunt viri docti. Superior tamen eius pars à fonte ad-
pellata fuisse videtur Antiphorus: media, qua subter terram fluebat, Anos: extrema, 50
ad mare usque Anapus.

In Anapi dextram ripam, duobus millibus passuum à mari, defluit Κυανὴ πηγή.
CYANE fons. Plinius, lib. III, cap. VIII: Colonia Syracusa, cum fonte Arethusa. quamquam
& Temenitis, & Archidemia, & Magaa, & Cyane, & Milichia, fontes in Syracusano potan-
tur agro. Ovidius, dictâ eleg. X. Ponticar. lib. II:

Quaque suis Cyanen miscet Anapus aquis.

Id verius, quam quod Vibius ait Anapum per Cyanen transire. Verba eius in
Catalogo lacuum hæc sunt: Cyane, Syracusis. per quem Anapus transit per Stygiam palu-
dem.

dem. Puto legisse eum alicubi, per Cyanen transisse Plutonem cum Proserpinâ in Stygiam paludem: ipsam verò Cyanen destuere in Anapum. Diodorus, lib. v: Ο μίσις δὲ τῆς ποσειδημόνους δισυὶ θεαῖς [τῆ Ἀρτέμιδι καὶ τῆ Ἀθηνᾷ] καὶ τῷ Κόρην λαχεῖν φασί τὸς περὶ τῷ Ἐνωσ λαμῶνας· πηγὴ δὲ μεγάλῃ αὐτῆ καθιερωθῆναι ἐν τῇ Συρακυσία, τῷ ὀνομαζομένῳ Κουσίῳ. Τὸν γὰρ Πλάτων μυθολογεῖ τῷ ἄρπαγῶ πησιπέδρον, σκοπεύσας τῷ Κόρην ἐφ' ἀρμάσιν· πησιόν τῶν Συρακυσίων, καὶ τῷ γῆν ἀναρρήξαντα, αὐτὸν μὲν μὲν τῷ ἄρπαγίσιος δυνάμει καθ' ἑαυτὴν, πηγὴ δ' ἀνεῖναι τῷ ὀνομαζομένῳ Κουσίῳ· πᾶσι ἢ καὶ ἑαυτὸν οἱ Συρακυσίαι πανήγυρον Ἰπποφάνῃ Σωπλάσι, καὶ ἴσως οἱ μὲν ἰδιώται πᾶ ἐλάττω τῶν ἱερῶν, δημοσία δὲ ταύτης Σωθυάξων ἐν τῇ λίμνῃ· ταύτῃ τῷ θυσίαν καλεομένησιν Ἡρακλίου, καθ' ὃν κερὸν τὰς Γηρύονα βους ἐλαυῶν περὶ τῆς πᾶσαν Σικελίας. Hoc est: Consimiliter & Proserpinam, ut dicit ille predicta dea, [Diana & Minerva,] prata circa Ennam sortitam esse aiunt: magnumque ei in Syracusano agro fontem, qui Cyane vocatur, consecratum fuisse. Nam Plutonem fabulantur, postquam raptam Proserpinam prope Syracusas curru deportasset: disruptâ illic terrâ, ipsum quidem cum abreptâ ad Orcum descendisse: sed fontem Cyanen tunc produxisse: apud quem solennem quotannis panegyrim celebrant Syracusani, in qua privatim minores immolantur hostiæ: publicè autem submersis in lacu tauris sacrificatur. eum verò sacri ritum instituisse aiunt Herculem, quum Siciliam cum Geryonis bobus obiret. De hac re ita tradit lib. III: τὸν δ' ὁ Ἡρακλῆς ἐγκυκλιέμενος τῷ Σικελίας, καὶ κατενόησεν εἰς τῷ νυκτὸς τῶν Συρακυσίων πάλιν, καὶ πησιπέδρον τῷ μυθολογεῖσθαι καὶ τῷ τῷ Κόρην ἄρπαγῶ, ὁ δὲ εὐθύς τε τῆς θεᾶς μεγαλοπρεπῆς, καὶ εἰς τῷ Κουσίῳ τῷ καλῆς δυνάμει τῶν ταύρων καθαγιασῶν, κατέδειξε ἴσως τὰς ἐγχωρῆας καὶ ἑαυτὸν τῇ Κόρην καὶ πᾶσι τῇ Κουσίῳ λαμπρῶς ἀγεῖν πανήγυρον τῇ ἑθυσίαν. Hoc est: Tunc Hercules, Siciliâ in orbem perlustratâ, urbem, quæ nunc Syracusanorum est, ingressus, ubi de raptu Proserpinae cognovit: solennia deabus sacra obtulit: præstantissimo in Cyane immolato tauro, anni versarium sacrificii ritum festâ solennitate juxta Cyanen peragendi incolæ docuit. Hinc & FANNVM CYANES ad fontem fuit. Diodorus lib. XIII: αὐτὸς δ' ἀσπλῶς τῆς νυκτὸς εὐθὺς περὶ τῶν δυνάμων, καὶ περὶ τῶν Ἰπποφάνῃ τῷ τῷ Κουσίῳ ἱερὸν ἔλαθε τὸς πολέμους. Id est: Ipse, Lunâ silente circumductis noctu copiis, ad Cyanes fanum progressus est clam hostibus. Fabulam illam de Stygiâ palude & Proserpinæ raptu exsequitur & Ovidius, dicto μεταμορφώσεων lib. v, his versibus:

- 30 Et quæ Bacchiada, bimari gens orta Corinθο,
Inter inaequalis posuerunt mania portus.
Est medium Cyanes & Pisæ Arcthusæ,
Quod coit angustis inclusum cornibus equor.
Hæc fuit à cuius stagnum quoque nomine dictum,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas:
Gurgite qua medio summâ tenuis exstitit alvo:
Agnovitque deam: Nec longius ibitis, inquit.
Non potes invita Cereris gener esse, roganda,
Non rapienda, fuit. Quod si componere magnis
- 40 Parva mihi fas est: & me dilexit Anapus.
Exorata tamen, nec, ut hæc, territa, nupsi.
Dixit: & in parteis diversas brachia tendens,
Obstitit. Haud ultrâ tenuit Saturnius iram
Terribileūq; hortatus equos, in gurgit is ima
Contortum valido sceptrum regale lacerto
Condidit. ic̄ta viam tellus in tartara fecit:
Et pronos curvus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque deam contemtaque fontis
Iura sui mærens, inconsolabile vulnus
- 50 Mente gerit tacitâ: lachrymisq; absumitur omnis.
Et quorum fuerat magnum modo nutmen, in illas
Extenuatur aquas.

Sacrum fuisse fontem, ostendit paullo post; ita de Cerere, Proserpinam filiam investigante, canens:
Venit & ad Cyanen, ea, ni mutata fuisset,
Omnia narrasset. sed & os & lingua volenti
Dicere non aderant; nec, qua loqueretur, habebat,

Signa

Signa tamen manifesta dedit. notamque parenti
 Illo fortè loco delapsam in gurgite sacro
 Persephones Zonam summis ostendit in undis.

Claudianus, de Raptu Proserpinæ lib. III, ita Cererem quiritantem introducit:

Hen! ubi nunc est nata mihi? quod mille ministra?
 Quò Cyane? volucres qua vis Sivenas abegit?
 Haccine vestra fides? sic fas aliena tueri
 Pignora?

Paullo post raptum Proserpinæ sic exsequitur:

Sed postquam medio sol altior exstitit orbe:
 Ecce polum nox alta rapit: tremefactaque nutat
 Insula cornipedum strepitu cursuque rotarum.
 Nosse nec aurigam licuit: seu mortifer æstus,
 Sen mors ipsa fuit. lutor permansit in herbis.
 Deficiunt rivus: squalent rubigine prata:
 Et nihil adflatum vivit. pallere ligustra,
 Exspirare rosas, decrescere lilia vidi.
 Vt rauco reduces tractu detorsit habenas,
 Nox sua prosequitur currum. lux redditur orbi.
 Persephone nulla est. voto redière peracto,
 Nec mansère, deæ. mediis invenimus arvis
 Exanimem Cyanen. cervix redimita jacebat:
 Et caligantes marcebant fronte corone.
 Adgredimur subito. casus scitamus herileis.
 (Nam propior cladi steterat.) quis vultus equorum?
 Quis regat? Illa nihil. tacito sed lapsa veneno
 Solvitur in lacem. subrepit crinibus humor.
 Liquitur: in roremque pedes & brachia manant:
 Nostraque mox lambit vestigia perspicuus fons.

10

20

Sed longè aliam hanc facit Cyanen Dositheus apud Plutarchum in Parallelis. Ver-

ba Plutarchi hæc sunt: Κυάνηπος, ἦν δὲ Συραχάσιος, μόνῳ Διονύσῳ σὺν ἔθνεσσι ἄρ-
 χιεῖς μέβλω ἐπέσειπεν, καὶ ἐν τῷ πρῶτῳ σκοτιῶν τῶν θυγατέρων ἐβίασεν. ἡ δὲ τὸν δακτύλιον
 ἀπειλομένη ἔδωκεν τῇ τροφοῖ, ἐοικῶτον ἀναγνώσθημα. λοιμωξάντων δὲ, ἔπειτα Πυθίᾳ εἰπόντι μὲν
 εἶπεν τὸν ἀσπὴν τροφοῖς θεοῖς σφαζάσθαι, τῶν δὲ ἄλλων ἀρρογάντων τὸν χειρῶν, γῆσαι ἢ κυάνη, καὶ
 ἀπλοαβερμένη τῶν τεχνῶν, εἴλεκε, καὶ αὐτὴ κατεσφάζεσθαι τὸν πατέρα, εαυτῷ ἐπὶ σφαζῆ καβα-
 περ Δοσίθεος ἐν τῷ τρίτῳ Σικελικῶν. Hoc est: Cyanippus, natione Syracusanus, omnibus diis
 sacrificabat, præterquam uni Baccho. hinc infestus deus crapulam ei incussit. ille in loco tene-
 bricoso filiam suam Cyanen compressit. qua detractum ei anulum nutrici suæ dedit; ut nota
 esset ad noscendum corruptorem. Quum verò pestilentia laboraretur, ac respondisset Pythius
 Apollo, oportere nefarium immolari diis Averruncis; cæteris ignorantibus, quid oraculum vel-
 let; Cyane id intelligens, correptum capillis patrem maculavit; moxque se ipsam super eum ju-
 gularavit: ut Dositheus Sicular. ver. lib. III auctor est. Dicitur autem Cyane fons
 hodiè vulgari vocabulo adcolis La Pisma. estque ingens, ad modum stagni. unde
 etiam Diodoro, dicto lib. V, dicitur λίμνη, id est, lacus: & à Vibio inter lacus re-
 cenfetur. Flumen à fonte profluens, post mille circiter passus dextræ Anapi ripæ
 adfunditur.

40

ARCHIDEMIA fons. Medio situ inter Cyanen & Anapum fons est vulgari nunc vocabulo Cefalino. Is creditur esse idem, qui Plinio, loco proximè dicto, vocatur ARCHIDEMIA. sed huic opinioni documentum adest nullum.

OLYMPIUM fons. At haud procul ab Anapo, medio ferè situ inter Cyanen & magnum portum fuit OLYMPIUM, ἢ Ὀλυμπείον, OLYMPIEVUM, sive, ut plerisque scribitur, Ὀλύμπιον, OLYMPIVM; opidulum, cum IOVIS OLYMPII templo: Thucydidi, Livio, Diodoro, & Plutarcho memoratum. Diodorus lib. XII: οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τῶν ἀσπιδόστων εἰς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συραχασίων μὲν πολλῆς ἰσχυρίας, τῆς πρὸ Ὀλύμπου κύριον κατέστανον, καὶ πάντα τὸν ἀπικειμένον τῶν καλαβερῶν παρεμβολῶν ἐπιήσαντο. Id est: Athenienses summo classem silentio in magnum Syracusanorum portum adpellunt: & Olympio in potestatem redactò, totà circum vicinia potit, castra ibi communiunt. Idem lib. XX: οἱ δὲ Ἀμικλας περὶ τῆς μὲν δυνάμεως

- δωάμεως Ἰππὶ πᾶς Συρακούσους. τὰς δὲ Ἰππὶ τῆς χώρας καρπὸς κατὰ Φθίνας, ἐπιβάλετο κατὰ λαβίδου τὰς πᾶσι τὸ Ὀλυμπιονόμιον, κειμήλιον πρὸς τὴν πόλιν. Hoc est: Amilcar cum exercitu Syracusis movet. frugibusque per agrum vastatis, loca circa Olympium, ante urbem sita, occupare adgreditur. Thucydides lib. vi: οἱ δὲ Ἀθλωαῖοι ἀναλαβόντες τὸ ἐράτωμα ἅπαν ἐπὶ βιβλά-
 10 καί τις Ἰππὶ πᾶς ναῦς, ὑπὸ νύκτα ἐπλεον Ἰππὶ τῆς Συρακούσας· ἡ ἅμα ἐπὶ ἐξέβαινον εἰς τὴν κατὰ τὸ Ὀλυμπιονόμιον, ἐρατὸ πέδον κατὰ λιμνῶν ἄρματα. καὶ καθ' ἡσυχίαν ἐκείθισαν τὸ ἐράτωμα εἰς χωρὶον Ἰππὶ τῆς πόλεως, καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἄρματα ἐμελλον, ὅποτε ἐβόλωντο, καὶ οἱ ἰππῆες τῆς Συρακούσας ἡμισὶ ἀνὰ αὐτὴν καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸς αὐτὸν Ὀλυμπιονόμιον. τῆ μὲν γὰρ τείχια τε καὶ οἰκίας εἴργον, καὶ δένδρα, καὶ λίμνη· ὅρα δὲ τὸ κορηνοί. καὶ τὰ ἐγγύς δένδρα καὶ ψαλίδες, καὶ κατενεγκόντες Ἰππὶ τὴν θάλασσαν, ὅρα τε τὰς ναῦς ἐκεί-
 20 ραίμα ἐπέχευε, καὶ Ἰππὶ τῷ Δαίμονι· ἐρυμά τε, ἢ ἀεφωδῶ πᾶσι τῶν πλεμίων, λίθοις λοχάδιον καὶ ζύλοις δαίμωνος ὄρθωσαν, καὶ τὴν πρὸ Ἀνάπης γέφυραν ἐλύσαν. Hoc est: Athenienses, ad-
 30 sumptis omnibus copiis, eisque in navibus impositis, de nocte Syracusas contendunt; & sub ortum au-
 40 tora egrediuntur in terram juxta Olympium: perque silentium copias exponunt opportuno in loco: unde pro suo arbitratu prælium inire, nec ab equitatu Syracusanorum perinde infestari vel ante opus vel ipso in opere faciundo possent: quòd ab unâ parte murales munitiones atque adificia, prætereaq; arbores & stagnum, ab alterâ loca abrupta prohibebant. tum casis vicinis arboribus, & ad mare comportatis, cancellatimq; confixis, navis pratexunt in Dascone. quâ autem aditus ho-
 50 stibus patebat, electis saxis ac lignis festinatò emuniunt. ad hæc pontem Anapi fluminis solvunt. Et eodem libro postea: καὶ τὰ μέγιστα φρούριον ἐτέχον οἱ Συρακούσιοι, καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιονόμῳ
 20 ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν περιεκύρουν πανταχῆ, ἢ δόμο βάσεις ἤσαν. Id est: Megaris quoq; & ad Olympium præsidia communiiverunt: & quacumque ex parte descendi à mari in terram po-
 30 terat, cancellato vallo intercluserunt. Item lib. vii: καὶ οἱ δὲ τῷ Ὀλυμπιονόμῳ οἱ τε ὀπλίται οἱσι ἐκείνησαν καὶ οἱ ἰππῆες καὶ ἡ γυμνητῆα τῶν Συρακούσας ἐκ τῶν Ἰππὶ ἴατερα ἀπορῆε τῷ τείχεϊ· αἱ δὲ νῆες μετὰ τούτῳ ὄρθωσαν ἐξέπλεον τῶν Συρακούσας καὶ τῶν θυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθλωαῖοι τὸ πρῶτον αὐ-
 40 τῶν οἰκίαισι τῷ περὶ μόνῳ περιεκύρουν, ὄρθωσαν δὲ καὶ πᾶς ναῦς Ἰππὶ φρουρῶν ἀφῶν, ἐθορυβῆντο. καὶ οἱ ἰππῆες τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τείχων πᾶς περιεκύρουν ἀνίσταμετάσποντο, οἱ δὲ πρὸς τὸς δὲ τῶν Ὀλυμπιονόμων καὶ τῶν ἐξ ἡ κατὰ τείχη· χωροῦντας ἰππῆας τε πολλὰς καὶ ἀκονίτας ἀντεπέχευ-
 50 εσαν. ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρωσαν, καὶ ἅμα Ἰππὶ τὸν αἰγιαλὸν περιεκύρουν. Hoc est: Tum, qui apud Olympium erant armati atq; equites ac levis armatura Syracusanorum, utrimque mu-
 30 rum & ipsi subeunt. mox deinde Syracusana quoque naves socialesque procedunt. Athenienses, qui primum solo peditatu peti se opinabantur: ubi navis quoque adversus se tendere ex improvi-
 40 so cernunt; perturbantur. Ex Syracusanis igitur alii in muros, alii ante muros contra acceden-
 50 tes, in acie steterunt. Atheniensium verò alii tendunt adversus equites, qui multi erant, jacu-
 60 latoresque, propeatò venientis ab Olympio & locis extrâ sitis: alii navis conscendunt; alii in litus auxiliium ferunt. Plutarchus in Niciâ: λαμβάνοντι ναυὸν πολεμίων, συνίδας κομίζουσαν, εἰς αὐτὴν ἀπεργάζοντο κατὰ Φυλακῆς αὐτῆς οἱ Συρακούσιοι. κειμήλια δὲ ἀπώθεν τῆς πόλεως ἐν ἱερῷ Διὸς Ὀλυμπία, τότε πρὸς ἐξέτασιν καὶ κατάλογον τῶν ἐν ἡλικίᾳ μετεπέμψθησαν. Id est: Ca-
 70 piunt navim hostilem; qua portabat tabellas, in quas nomina sua Syracusani tributim per-
 80 scripserant. Hæc procul urbe in æde Iovis Olympii fuerant deposita. tunc autem ad conquesti-
 90 onem & delectum juvenutis deportabantur. Sed satis jam ex hæcenus adlatis patet, Olympium, sive Olympium, prope simul Syracusas simulque litus Magni portus fuisse, trans Anapum flumen: cuius pontem Athenienses solverunt, ne Syracusanis repentinum ex urbe in castra sua præberet incursum. Hinc jam Livii manifestissimum illud disertissimumque testimonium lib. xxi: Hæc nunciata quum essent Ro-
 100 manis: ex Leontinis mota sunt extemplo castra ad Syracusas. Et ab Appio legati per portum missi fortè in quinquere mi erant. præmissa quadriremis quum intrasset sancis portus, capitur: legati agrè effugerunt. Et jam non modo pacis, sed ne belli quidem jura relieta erant; quum Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum est) mille quingentis passibus ab urbe castra posuit. Dives fuisse donariis templum, auctor est in eodem Niciâ Plutarchus paul-
 110 lo post. τὸ δὲ Ὀλυμπία, inquit, πλησίον ἦν, ὡρμησαν οἱ Ἀθλωαῖοι κατὰ λαβίδου, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναιδημάτων. Id est: Propinquum erat Iovis Olympii sanum. quod capere, quia multa ibi aurea atq; argentea erant dona, cupiebant Athenienses. Exstant ho-
 120 dièq; eius fani haud procul dextrâ Anapi ripâ ad dextrum viæ latus, quâ ad Pachy-
 130 num versus itur, vii reliquæ columnæ prægrandes, cum aliis quadratorum saxo-
 140 rum fragmentis. unde magnitudo univèrsi templi colligere datur. Non templum hæc tantum fuisse Iovis, sed & opidulum juxta situm, auctor est prædictus Thucydi-
 150 des lib. vii, his verbis: Τείχων γὰρ μέγιστος ἦ ἰππῶν πᾶσι Συρακούσας δαί τὸς ἐν τῷ Πλημμυρῶν
 160

ἵνα μὴ κακουργήσονται ἐξίσταν, ἵππὶ τῆ ἐν τῷ Ὀλυμπίῳ πολίχην ἐπέλασαν. Id est: Tertiam equitum partem Syracusanam in opidulo, quod est ad Olympium, collocaverant; ne ii, qui ad Plemmyrium erant, ad ipsos infestandos exirent. Atque hoc vocabulo πολίχην, quod opidulum significat, veluti proprio plerumque vocabulo fuisse locum nomine, ex Diodori disceptio historiarum. is quidpe prædicto lib. xiiii exiguo post, οἱ δ' Ἀθλουαῖοι, inquit, τῷ μέρει τῆς δυνάμεως τὸν ὑπερκείμηνον τῶ λιμῆος τόπον καταλάβοντο, ἔτ' ἀκαλιφίλων Πολίχην τετρακισσῶν, τὸ πὲρ τοῦ Διὸς ἱερὸν περιεβάλλοντο, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς Συρακυσσας ἐπιλόρουν. Hoc est: Tum Athenienses cum parte copiarum locum portui imminentem occupant; Polichnam, quam vocant, communitam, Iovis etiam templum eidem muro includunt; ita, uti ex utraque Syracusarum parte jam obsiderent. At lib. xiiii Φόριον adpellat; id est, castellum. οὗ δὲ Διονύσιος, inquit, ἀμα πλὴν τῆ περιεβολῆν καὶ τῶ Φόριον πολιορκεῖν ἐπιχείρησεν, καὶ τῶν βαρβάρων διὰ τὸ ἀξιοδοξὸν καὶ ἀπεπληγμένων, καὶ ἀξιοδοκῆντων πειραγμένων, αὐτὸς μὲν Φόριον πλὴν καλιφίλων Πολίχην εἶλε καὶ κράτ'· ἔκ δὲ ἡμέρας μέρους οἱ ἰππεῖς καὶ πῆνες τῶν τετρακισσῶν σπασίονται τὸ πρὸς τῶ Δάσκων χωρίον ἐξ ἐπιλόρουν. Id est: Dionysius simul et castra et castella oppugnare instituerat. itaque percussis re subita Barbaris, et tumultuarie ad defensionem procurrentibus; castellum, cui Polichna nomen, vi expugnat. Ex altera interim parte equites cum trivemibus quibusdam adproperantes, castellum, quod est ad Dasconem, subigunt.

DASCON sinus & castellum.

οὗ Δάσκων, DASCON iste sinus Thucydidi etiam memoratur, supra dicto lib. vi, in his verbis: καὶ πὲρ ἐγγὺς δένδρον κόρυμπας, καὶ καπνεγκόντες ἵππὶ πλὴν Ἡελασίου, ἀλλὰ πὲρ τὰς ναὺς σπέρνυμα ἐπέστησαν, καὶ ἵππὶ τῶ Δάσκων. Id est: Tum castris vicinis arboribus, et ad mare comportatis, cancellatimque confixis; navis pratexuerunt in Dascone. Diodorus, lib. xiiii: οὗ δ' Εὐρυμέδων ἐπιχείρησας πειρώμενος τὸ κέρως τῶν ἐναυτίων, ὡς ἀπεσπασθῆ τῆς ἕξιως, ἐπιπρωταίων ἐπ' αὐτῶν τῶν Συρακυσσίων, ἀπελήθη πρὸς τὸν κάππον τὸν Δάσκων. Hoc est: Eurymedon, cornu adversum circumvenire properans, dum a reliquo se agmine avellit, a Syracusanis, in eum conversis, in sinum, quem Dasconem vocitant, interceptus compellitur. Eandem rem ita refert Thucydides lib. vii: καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα, ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρως τῶν Ἀθλουαίων, καὶ βυλεόμενον περικλείουσα τὰς ναὺς τῶν ἐναυτίων, καὶ ἐπέχαραγόντα τῶ πλῆθ' ἄλλων γλῶ μαλλον, νικῶντας οἱ Συρακυσσίοι καὶ οἱ ἐξήμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθλουαίων, ἀπὸ λαμβάνουσι κίκενον ἐν τῷ κείῳ καὶ μυχρῶ τῶ λιμῆος, καὶ αὐτὸν πὲρ διαφθείρουσι, καὶ τὰς μετ' αὐτῶ ναὺς ἐπιπρωμένας. Hoc est: Dextrum Atheniensium cornu tenebat Eurymedon. hunc adversarius navis circumdare conantem, et in eas laxiore ductu propius terram tendentem, Syracusani ac socii eorum, media Atheniensium classe primum superata, ipsum quoque adipiscuntur in concavo portus et intimo eius recessu. Intimus igitur magni portus versus meridiem recessus Dascon dicebatur sinus. Hodie vulgo accolis vocatur La Marina di Milocca. Diodorus, dicto lib. xiiii, χωρίον memorat πρὸς τῶ Δάσκων, id est, castellum apud Dasconem. id & ipsum eodem adpellatum fuisse nomine, auctor est Philistus apud Stephanum. sic enim huius epitomator: Δάσκων, Σικελίας χωρίον. φίλιος ἔκτῃ Σικελίων. εἰς τὸν Πλημμύρον καὶ Δάσκων. τὸ ἐθνικὸν Δασκωνίων, ἢ Δασκωνίτης. Id est: Dascon, Siciliae castellum; auctore Philisto, Sicular. rer. lib. vi: Ad Plemmyrium et Dasconem. Gentilitium est Dasconius, sive Dasconites.

PLEMMYRIVM, promontorium & castellum.

τὸ Πλημμύρον ἄκρα καὶ Φόριον, id est, PLEMMYRIVM promontorium et castellum memorantur Thucydidi, Plutarcho, Stephano, ac Virgilio. quorum hic ita Aeneid. lib. iii:

Sicanio pratenta sinu jacet insula contra Plemmyrium undosum: nomen dixere priores Ortygiam.

Ad hæc ita Servius: Plemmyrium undosum. quidam insulam, quidam fluvium putant dici. Sanè verbum de verbo expressit. hoc est enim undosum, quod plemmyrium. πλημμυρία enim inundatio Græcis dicitur. Et Pomponius Sabinus: Plemmyris fluvius labitur per agrum Syracusanum. Undosum: nam plemmyria inundatio est. Sic equidem grammatici isti duo. At rectius Thucydides, lib. vii, τῶ δὲ Νικίᾳ, inquit, ἔδοκει τὸ πλημμύρον καλεῖσθαι πικίαν. (ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρασ τῆς πόλεως, ἢ περ πρὸς τὰς τῶ μεγάλα λιμῆος τὸ σῶμα ἐνὸν ποιεῖ.) καὶ εἰ τετρακισσῶν, ῥαίων αὐτῶ ἐφαίνετο ἢ ἐσκομιδῆ τῶν ἐπιτηδείων ἐσθδαι. δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῶ λιμῆος τῶ τῶν Συρακυσσίων ἐφορμήσθαι σφραῖς, καὶ ἔχ' ὡς περ νυκτὸς ἐκ μυχρῶ τῶ λιμῆος τὰς ἐπιπρωμένας πηισοδαι, ἢ πὲρ ναυτικῶν κοινῶνται. Id est: Nicia verò communitandum videbatur Plemmyrium: quod promontorium est, ex adverso urbis in magnum portum prominens, fauceis que eius coarctans. quo emunito, faciliorem fore receptum commeatu aliarumque rerum necessarium.

tum. propinquiore[m] quidē naviū ad portum Syracusanum stationem se habituros; nec, uti
 tunc, ex intimo portus recessu invasions facturos, si quid hostes navalibus copiis molirentur.
 Et eodem libro postea: οὗ δὲ Γυλιπποῦ, ἐπειδὴ παρεσκόπευτο τὸ ναυπηγόν, ἀρ-
 γῶν ὑπὸ νύκτι πῖνον τὴν ἐραλίαν τὴν περὶ τὴν, αὐτὸς μὲν πῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχεσι κατὰ
 γλῶσσοις περιεβαλεῖν· αἱ δὲ τελεῖαι τῶν Συρακουσίων ἄμα καὶ τρεῖς κενεὶ ἐκ τοῦ μεγάλου λι-
 μῆρος ἐπέπλεον· αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσου· οὗ μὲν καὶ τὸ νεώριον αὐ-
 τῶν καὶ περιεπλεον, βυλόφρουι πρὸς πῖς ἐπὶς περιεμύθη, καὶ ἄμα ἐπὶ πλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ,
 ὅπως οἱ Ἀθλωαῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δὲ Ἀθλωαῖοι διὰ τῆς αὐτοπληρώσαντες
 ἐξήκοντα ναῦς, πῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τῶν πέντε καὶ τελεῖαι τῶν Συρακουσίων, πῖς
 10 ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, ἐναντιόχου, τῶν δὲ ἐπιλοπίσι ἀφελῶν ὅτι πῖς ἐκ τοῦ νεώριου περι-
 πλεούσας. καὶ ἑξῆς τῶν τῶν σῆματ' ἐκ τοῦ μεγάλου λιμῆρος ἐναντιόχου, καὶ αὐτῶν ἀλλή-
 λους ἐπιπλῶ, οἱ μὲν βιάσασθαι βυλόφρουον τὸν ἐσπλῶν, οἱ δὲ κωλύειν. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γυλιππος
 τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθλωαῖων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάτων, καὶ τῆς ναυμαχίας τὴν
 γνώμην περιεσχόντων, φθάσει περιεπλεῖν ἄμα τῆ ἐν ἀφουδίῳ πῖς τείχεσι· καὶ αἰεὶ τὸ μέγ-
 στον πρῶτον, ἐπειδὴ καὶ πῖς ἐλάσσου δύο· ἔχ' ὑπομεινῶν τῶν φυλάκων, αἷς εἶδον τὸ μέγ-
 στον ῥαδίως ληφθῆναι. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρῶτου ἀλόντ', χαλεπῶς οἱ ἀνθρώποι, ἔσι καὶ ἐς τὰ
 πλοῖα καὶ οὐκ ἀκαταπύκτου, ἐξεκομίζοντο ἐς τὸ στρατόπεδον. τῶν γὰρ Συρακουσίων τῶν
 20 ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυτοὶ κρατούμενοι τῆς ναυμαχίας, ὑπὸ τῶν τελεῖαι καὶ ἐπὶ πλεούσας ἐπι-
 διώκοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τμήματα ἠλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐπύργησαν ἤδη νικῶ-
 ῶντο. * * * Οἱ δὲ Ἀθλωαῖοι τὰ ναυαγία ἀνελευκισάντες τῶν Συρακουσίων, καὶ τρεπτικῶν
 ἐν τῷ ἡσιδῶσθαι πῖς τῶν τῶν Πλημμυρίῳ, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. οἱ δὲ Συ-
 ρακούσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράξασαν, τὰ δὲ ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον, καὶ
 τρεπτικῶν ἔσαν αὐτῶν τρεῖς. καὶ τὸ μὲν ἐπὶ τῶν δύο τμήτων τῶν ὑπερον ληφθέντων κατέβα-
 λον, τὰ δὲ δύο ὀπισθοκίσαντες ἐφρούρου. αἰθρωπὶ δ' ἐν τῶν πυχῶν τῆ ἀλώσει ἀπέθανον καὶ
 ἐζωγήθησαν πολλοὶ· καὶ χεῖματα πολλὰ τὰ ζύμματα ἔαλλο. ὥστε γὰρ τῶν χρωμῶν τῶν
 Ἀθλωαῖων πῖς τείχεσι, πολλὰ μὲν ἐμπῶν χεῖματα καὶ οἱ τῶν ἐν τῷ, πολλὰ δὲ καὶ τῶν τελε-
 εαχῶν. Hoc est: Gylippus tota nocte cunctum pedestre agmen duxit; ut eodem tempore ipse
 a terra muros in Plemmyrio adoriretur, & naves a mari. Itaque simul & ex composito tri-
 remes Syracusanorum e portu magno x x x v in adversum tendunt; e portu autem mino-
 30 ri, ubi navalia eorum erant, x l v circumaguntur: eo consilio, ut cum iis, qui intus erant,
 miscerentur; unaque adoriantur Plemmyrium: quo Athenienses, utrimque invasi, tumultu-
 entur. At illi prope l x ex adverso navibus impletis, x x v ex eis certamen ineunt cum
 Syracusanorum x x x v intra portum magnum: ceteris tendunt adversum eas, quae e navali-
 bus circumagabantur. cum quibus statim in ore magni conflixere: diuque invicem
 obstitit; his conantibus penetrare; illis penetrare prohibentibus. Interim, dum Athenienses,
 qui erant in Plemmyrio, ad mare descendissent, & ad pugnam navalem intenti essent;
 Gylippus prima luce repente muros adoritur, ac primum e tribus maximum capit: dein &
 minoris duos: non resistentibus custodibus, quum viderent primum tam facile captum. In
 40 quo qui fuerant, egre in navigia & quamdam onerariam navem effugerunt, & in castra se re-
 ceperunt; insequente eos una veloci triveme Syracusanorum; qui jam intra portum magnum
 victoria navali potiebantur. Vbi vero & duo reliqui capti sunt muri, tum Syracusanorum haud
 dabile victaria erat. Mox postea: Athenienses, extractis hostilibus naufragiis, ac postea
 trophaea parva in insula, quae ante Plemmyrium sita est, in sua castra rediere. Atque hunc
 in modum Syracusani rem gesserunt in pugna navali apud Plemmyrium. tribus tamen muris
 potius, totidem trophaea stauerunt: & e duobus muris posteriis captis alterum diruerunt: reliquos
 praesidio imposito tuebantur. In quibus muris expugnandis & perierunt multi, & capti sunt. capta
 insuper, quae ingens erat, omnis pecunia. quoniam illis veluti exario utebantur Athenienses: ubi
 multa inerat pecunia negotiatorum, & frumentum; multa etiam res trierarchiarum. Eandem
 rem breviter ita refert Plutarchus, in Nicias: Ἐν τῷ δὲ κατὰ γλῶσσοις καὶ θάλασσαν ἐξεί-
 50 κωντος Πλημμυρίῳ ὁ Νικίας, τῶν μὲν ναυτῶν ἠθωμῶν τὸ πρῶτον, ὁμοῦς ἐξέωσσε καὶ κατέδυσε πολλὰς
 & πολέμιων. πρὸς δὲ τὸ περὶ οὐκ ἐφθασε βουθῶν, ἀλλ' ἀφῆκε περιεπλεῖν ὁ Γυλιππος εἰς τὸ Πλημ-
 μύριον, ἐν ᾧ σκιδῶν τελεῖαι καὶ χεῖματα πολλῶν δοκίμων ἐκείνης πάλιν, καὶ διεφθίγγεν αὐθροῦς
 οὐκ ὀλίγους, καὶ ζώντας ἔλαβε. Id est: Interea Nicias, quum terram mariq. coariverent in eum repen-
 te hostes; essi classe primum inferior fuit; prostigavit tamen ac depressit multas hostium navis.
 terra vero non potuit succurrere in tempore: verum Gylippus primo impetu Plemmyrium cepit.
 ubi multis navium armamentis & pecunia, quae ibi reposta grandis erat, omni potius est: mul-
 tosque milites occidit, vivosq. cepit. Hinc Stephani epitomator: Πλημμύριον, φρούριον Συ-
 ρακουσίων

PARVA
insula ante
Plemmyrium

HERCVLIS
fanum.

MAGAEA
fons.

GYAS
ager.

ερακισῶν ὁ οἰκίστωρ, Πλημμυριάτης. Id est: Plemmyrium, castellum Syracusarum. incola, Plemmyriates. Vocatur autem ipsum Plemmyrium promontorium hodiè vulgò incolis *Massa d'Olivero*. Locus castelli, haud procul ab extimo promontorii excursu, paullo elevationior, vestigia adhuc quaedam veteris structurae sustinet. Το νησίδιον autem, id est, PARVA illa admodum *IN SVLA*, exiguo intervallo à Plemmyrio promontorio distulsa, vulgò nunc vocatur *L'Isola del Castelluccio*.

Porro ad praedictum Dasconem sinum fuit τὸ Ἡράκλειον, id est, *HERCVLIS FANUM*; Plutarcho memoratum in eodem Nicià. Τὸν δὲ λοιπὸν, inquit, ὄχλον ἔσπευε παραπύλω θαλάσσαν ὁ Νικίας, ἐκλιπὼν τὸ μέγα στρατόπεδον καὶ τὰ σιωπήσαντα πρὸς τὸ Ἡράκλειον. ὡς πρὸς τὴν πύλωνα τῶν εἰσοδικῶν ἴσταν τῶ Ἡρακλῆ τῶν Συρακυσίων, ἴσταν τὴν τῶν ἱερῶν καὶ στρατιωτικῶν ἀνασῶντας. Id est: Reliquam turbam collocavit Nicias in litore; desertis magnis castris ac muris, qui fanum Herculis contingebant. Itaque, quod diu solennia sacra Herculi non fecissent Syracusani; sacerdotes atque duces ascendendum eò ad immolandum. Huius fani ruinis superstructa postmodum est aedes divae Mariae Magdalena.

Haud procul est fons, vulgò dictus *La Fontana della Maddalena*. Is Siculis hoc auctor scriptoribus putatur esse Plinii FONS MAGAEA. Plinius lib. III, cap. VIII: *Colonia Syracusa, cum fonte Arthesia. quamquam & Temenitis, & Archidemia, & Magaea, & Cyane, & Milichie, fontes in Syracusano potantur agro.*

Ultra Olympium castellum pars quaedam Syracusani agri, mari proxima, dicta fuit ὁ γύας, *GYAS*. Plutarchus in Dione, de Dionysio loquens: Αὐτὸς δ' ἀξιώνιστος ἀποδίδου εἰς Ἰταλίαν ἀπελθεῖν, καὶ καὶ κατικῶν καρπῶν τῆς Συρακυσίας τὸν καλῆμενον γύασα, πολλὰ καὶ ἀγαθὰ χεῖρα, ἀνήκευτον δὲ θάλασσης εἰς τὴν μεσογείον. Hoc est: Sibi vero postulari, ut abire in Italiam fide publicâ, atque ibi habitantibus retinere liceret in agro Syracusano fructum latè & fructuose regionis, quam *Gyata* vocant, à mari in mediterranea porrectam. Hodiè vulgò vocatur *Longarino e Cuba*.

Reliquum hinc litus ad Pachynum usque promontorium sic describitur à Plinio, dicto lib. III, cap. VII I: *Colonia Syracusa. portus Nausathmus. flumen Helorum. promontorium Pachynum. A Scylace in Πελοπόννησο ἴτα: Ἐχομένη δὲ μερῶν δὲ πόλις ἐστὶν Συρακῶσαι. μετὰ δὲ ταύτῃ πόλις Ἐλάρων καὶ Πάχυνον ἀκρωτήριον. Id est: Post Megaridem sequitur urbs Syracusa. post hanc est Helorum opidum; & Pachynus promontorium. Et à Ptolemaeo, inverfo ordine: Πάχυνος ἀκρῶς, φοινικῆς λιμὴν, Ὀρεῖν περὶ τῆς Ἐρεβοῦ, μακρὸν ἀκρὸν, Χερσονῆσι, Συρακῶσαι. Hoc est: Pachynus promontorium; Phœnicis portus; Orini amnis ostium, Longum promontorium; Chersonesus, sive Peninsula; Syracusa. At iste Ὀρεῖν περὶ τῆς Ὀρεῖν, Thucydidi dicitur Ἐρενεός, *Erineus*. Eidem præterea & alii duo inter Syracusas & Pachynum memorantur fluvii, lib. VI I; ubi fugam Atheniensium exercitus ab Olympio per Summam rupem versus Catanam, & quum illac transire à Syracusanis prohiberentur, à Summâ rupe ad Pachynum versus, describit. qua de re partim superiori capite notatum. Ἦν δὲ, inquit, ἡ ξυμπεποίησις ὁδοῦ αὐτῆς οὐκ ἴσταν κατὰ τὴν εὐχάριστον, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔπιρον μέρους τῆς Σικελίας, τὸ πρὸς καμαρῖναν καὶ Γέλαν, καὶ ταῦτα ταύτῃ πόλις. Καύσαντις οὐκ πρὸς πλάγαν, ἐχὼριον ἐν τῇ νύκτι, καὶ τὸ μὲν Νικίας στρατόπεδον, ὡς περὶ ἠγείτω, ξυμεινῆρε καὶ πρὸς πλάγαν. τὸ δὲ Δημοκρίτωνος ὅμως πρὸς τὴν θαλάσσαν, καὶ ἐς θαλάσσης εἰς τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλάρων καὶ καλικερῶν, ἐπελάσαντο, ὅπως, ἐπεὶ δὲ γένοντο πρὸς τὴν πόλιν τῶν Κακυνήριον, πρὸς τὸν ποταμὸν ἵσταν ἀνοδιὰ μεσογείας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἴσταν τῶν ποταμῶν, ὄρον καὶ ἐξέλιπον Φυλακίην ἵσταν τῶν Συρακυσίων, ἀπὸ τερτῆρον καὶ ἀπὸ τερτῆρον τὸν ποταμὸν. καὶ βιασάμενοι αὐτῶν, διέβησαν περὶ τὸν ποταμὸν, καὶ ἐχώριον αὐτοῖς πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν Ἐρενεόν. ἐν τῶν δ' οἱ Συρακῆσιοι, ὡς ἡ ἡμέρα ἐγένετο, ἐργάσαντες τὰς Ἀθηναίων ἀπεληλυθότας. καὶ κατὰ τὴν δίακοντες, καταλαμβανῶσαι πρὸς ἀρίστους ὄρον. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τὴν Δημοκρίτωνος, ὑπέροισ τε οἷσι, καὶ ἀρισταίτερον χερσονῆσιν, ὁδοῦς προσπεσόντες ἐμάχοντο. τὸ δὲ Νικίας στρατόπεδον ἀπέχον ἐν τῶν πρὸς ἀνοδιὰν καὶ πενήκοντα στάδων. Victi hinc Demosthenici Syracusanis sese dedunt: Syracusasque proterius mittuntur. Νικίας δὲ καὶ οἱ μετὰ αὐτῶν Ἀθηναῖον αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἴσταν τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρενεόν. καὶ διαβάς, πρὸς μετῴριον ἢ ἐκάστις τῶν στρατῶν. οἱ δὲ Συρακῆσιοι τῇ ἰσχυρίᾳ καταλάβοντες αὐτοῖν, ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοκρίτωνος πρὸς ἀνοδιὰν οὐκ ἴσταν ἀνοδιὰν, καὶ ἐξέλιπον τὸν ποταμὸν. Νικίας δὲ, ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγε τὴν στρατιάν. οἱ δὲ Συρακῆσιοι προσέβητον πρὸς τὴν ἀνοδιάν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείροντο πρὸς τὸν Ἀσπίαν ποταμὸν, ἅμα μὲν βιασάμενοι πρὸς τῆς πρὸς ἀνοδιὰν πρὸς ἀνοδιὰν ἰσταν τὴν ἀνοδιάν, οἱ δὲ ἄλλοι ὄχλου, οἰόμενοι ἴσταν ἢ ἐσθῆσιν*

σὺν ἑσπερῶν ἡ διαβάσει τὸν ποταμόν. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ἑλαιωπαρείας καὶ τῆς πλείων Ἰππικῆς. ὡς
 δὲ γέγονται ἐπ' αὐτῶ, ἐπιπλήσιν ἰδέναι κέλευσεν, ἀλλὰ πᾶς τί τις διαβῆναι πρῶτον Βαλδάρμῳ.
 Οἱ δὲ Συρακῆσσι, ἐς τὴν Ἰππικὴν πρὸς τὸν ποταμὸν ὡς ἔμελλεν (ἡ δὲ κρημνώδης) ἐβαλλόντων ἄνευ
 τῶν Ἀθλωαίων, ἐν κελύφῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν Ἰππικῶν αὐτοῖς παρεσσομένους. Id est: Hac autem via
 non ad Catanam, sed in aversum prorsus Sicilia partem ad Camarinam versus & Gelam atque
 alias eius tractus urbeis, ferebat. Accensis igitur multis ignibus, nocte proficiscuntur. Ac Ni-
 10 ciae quidem copiae in eodem, quo anteibant ductores, ordine perstiterunt; longaeque precesse-
 runt. at Demosthenicarum dimidia ferè ac maior pars interrupta est, ac solutioribus ordinibus per-
 gebat. Primà tamen luce pervenerunt ad mare: ingressique viam Helorinam pergebant; ut, quum
 ad Cacyparim amnem devenissent, propter ipsum amnem in mediterranea adscenderent. Vbi ad
 flumen est ventum; offendunt illic quoque custodias Syracusanorum, obsepientes transitum mu-
 nitionibus ac vallo. His tamen vii submotis, transiere flumen: pergebantque ad alium rursus
 amnem, nomine Erineum. Interea Syracusani, ubi illuxit, senserunt abiisse Athenienses, rap-
 20 timque insequentes, adipiscuntur eos sub horam prandii. statimque adorti Demosthenicos, qui
 erant postremi ac tardius iter faciebant, pugnam cient. nam Nicias exercitus c. l. stadia progres-
 sus erat. Victi hinc Demosthenici Syracusanis sese dedunt; protinusque Syracusas
 mittuntur. At Nicias hoc ipso die ad Erineum amnem cum suis pervenerat: illudque trans-
 gressus, in edito quodam loco confederat. Eum postridie adsequuti Syracusani, aiunt, Demosthe-
 nem sese dedidisse: iubentque ipsum idem facere. Paulo post: Niciam, postquam dies illuxit,
 30 agmen ducentem invadunt undique Syracusani. Athenienses tamen ad Asinarum amnem festi-
 nabant: simul, quòd undique ab numero equitatu atque alià multitudine urgerentur; quum
 putarent, melius se res eorum habituras, si flumen transgressi essent: simul, quòd potandi deside-
 rio miserè laborarent. Vbi eò pervenerunt: nullo jam ordine in amnem ruunt; pro se quisque
 primus omnium transire properantes. Hos ex utràque fluminis parte superstantes Syracusani,
 (erat autem preceps) desuper missilibus conficiebant; quum multi avidè potarent; alii inter se
 utique in cævo fluminis alveo perturbarentur. Eandem cladem paucis ita recenset Dio-
 dorus lib. XIII: οἱ δὲ Συρακῆσσι μὲν πάσις διωάμεως ἠκολούθηον τῶν Ἀθλωαίων, ἐξ ἀπόρου καὶ
 ἐαδίσειν εἰς τὸν ποταμὸν διακωλύοντες. Ἰππικὴ δὲ ἡμέρας ἐπακολούθηον καὶ παταχόθεν ποταμ-
 40 οῦ διατὰ τὴν ἑλαιωπαρείαν. πάλιν οὖν κατεναγμάσσωτες πη-
 σούσθαι διὰ τὴν ἑλαιωπαρείαν. πρὸς τὸν Ἀσινάρῳ ποταμῷ περικυλιώσσωτες, ἀπικτείνουσι μὲν μύριον
 οὐκ αὐτοῦσι, ἐξ ὧρα δὲ ἐπικτείνουσι. ἐν οἷς ἔτι τὸν στρατηγὸν Δημοθένην ἔτι Νικίαν. Id est:
 Syracusani cum omnibus copiis hostem insequuntur; & postremum lacescendo agmen, ulterius
 50 progredi non sinunt. Ad hunc modum per tres dies tergis miserorum herendo, & transitus undi-
 que antiipando, rectà versus Catanam, urbem confederatam, progrediendi facultatem interclu-
 dunt. Tandem iter jam confectum relegere per Helorium campum coactos ad flumen Asinarum
 undique veluti indagine concludunt: ibique XVIII millia trucidant; & 1000 viros capiunt:
 inter quos erant Demosthenes & Nicias imperatores. Item Plutarchus in Nicià. unde præ-
 cipua tantum petemus. πρὸς ἑλῶρον, inquit, ἅμα ἡμέρας οἱ Συρακῆσσι, τὸς δυσχωρίας τῶν
 ὁδῶν καταλαβόντων, καὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἀπειρήσαν, τὰς πρὸς τὸν ποταμὸν ἀπικτείνουσι. ἐν δὲ τοῖς
 60 ἑμαλοῖς καὶ πεδίνοις τὸς ἰππικὴς ἐπαχέον, ὡς τε μηδὲνα λελείφθαι τοῖς Ἀθλωαίοις τὸν ποταμὸν ὡς
 εἶλεν. * * * Δημοθένης εἰάλω, καὶ τὸ μετ' ἐκείνην εἰσάγωμα, ὡς τὸ Πολυζήλειον αὐτῶν ἐν τῷ δια-
 μάχεσθαι καὶ ὑπολείπεισθαι κυλιώθεν. * * * Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα διακαρτήσαντο Νικίας, ἔτι
 ἑπὶ τῶν ἡμέρων πρὸς τὴν Βαλδάρμῳ πρὸς τὸν Ἀσινάρῳ ποταμὸν. ἐκείναι δὲ τὸς μὲν οἱ πολέμοιοι ἑνεργή-
 70 τες ἐπέσειον εἰς τὸν ποταμὸν, οἱ δὲ, φθάνοντες ὑπὸ δὴ τῶν ἐπιπλήσων ἑαυτοῖς. καὶ πλείους ἐν τῷ ποταμῷ ὡς
 ὡς ἔμελλεν ἐν τῷ ποταμῷ πνόντων ἅμα ἐν Ἰππικῶν αὐτοῖς. Id est: Primà luce Syracusani occurrerunt;
 saltus obsederunt; vada fluviorum munierunt muris; pontes resciderunt; in locis planis & cam-
 80 pestribus equites locarunt; ita, ut nullus esset Atheniensibus relictus locus sine dimicatione progre-
 diendi. Paulo post: Captus est Demosthenes; & manus, cui ille præerat, ad Polyzelium vil-
 lam inter dimicandum & resistendum circumventa. Iterum exiguo post: Sustinuit tamen
 90 illam noctem Nicias. & postero die processit inter hostium tela ad Asinarum usque amnem. Illic
 alios vi impulerunt hostes in flumen; alii præoccuparunt præ siti abjicere semet ipsos. atque ibi in
 flumine, cum simul & bibunt & contrucidantur, maxima strages & cruentissima edita est.
 Hac tamen igitur Thucydides, Diodori, ac Plutarchi verba. in quibus tres ab Anapo
 proximi certo ordine referuntur amnes, Cacyparis, Erineus, & Asinarus. At hodiè
 tres primi à dicto Anapo vulgaribus vocabulis dicuntur, Casibili, Miranda, & Falconara.
 Ex his igitur Casibili, sive, ut quidam vocant, Thasibili, XII millia passuum ab Syracusis
 dissitus, antiquorum ille est Κακύπαις, CACYPARIS. inde post VI circiter
 millia

CACYPARIS ANNIS.

millia sequitur *Miranda*; qui est *Ερνεός*, *ERINEVS*. Quòd igitur Thucydides *ERINEVS*, *sive ORINVS* *fluvius*, *Niciam* *CL* stadia, id est millia passuum ferme *XVIII*, progressum ait fuisse, id non de eo intelligi debet intervallo, quod tunc ab eius mansione & Erineo amne ad Demosthenis usque copias; sed de omni eo spatio, quod ab campo illo inter *Summam rupem* & *Anapum flumen* ad *Erineum* usque protendebatur. De cætero *Ptolemæi* *ὄρινον*, *Orinum*, eundem esse amnem, qui Thucydidi dicitur *Erineus*, omnes hæcenus ex similitudine vocabulorum conjecerunt viri docti. Vtrum verò iste *Ερνεός* promiscuè etiam *ὄρινος* accolis olim dictus fuerit; an verò hoc vocabulum, ut multa alia apud *Ptolemæum*, sit viatiatum; haud temerè ego dixerim. quamquam ex *Ερνεός* (non enim maiusculis solebant prisci librarii in capite vocabulorum uti literis) facilis potuit librarii esse lapsus, primùm in *ερνεός*, & mox in *οριεός*. Porro ab Erineo *sive* *Mirandâ* *VI* millia sunt ad *Falconaram*; qui veterum ille est *καίλος ποταμός*, id est, *in concavo loco*, sive *in valle amnis* *ASSINARVS*; seu *ASINARVS*: utrumque enim rectè; quemadmodum *μεσολών* & *μεσώνη*, *νήσος* & *νήσος*; & id genus alia. At *Πολυζήλιον* *ἄλλη*, *POLYZELIVM* villa, quo situ fuerit, planè incertum est: nisi quòd inter *Cacyparim* & *Erineum* fuisse, satis disertè pateat. Nominis hoc accepisse videtur villa *Ἰσπιδάρι* *ὄλυμπου*, *odeni* *II* memoratur: quia hic conditor, vel saltem dominus eius fuit.

ASINARVS
fluvius.

POLYZE-
LIVM villa.

LONGVM
promonto-
rium.

Cæterum *Ptolemæi* supra citavimus ista: *ὄρινα ποταμοῦ ἐκβολαί, μακρὸν ἄκρον, Χερσονήσος, Συρακούσων*. id est: *Orini amnis ostium*; *Longum promontorium*; *Peninsula*; *Syracuse*. Retrogradu itinere, scilicet à *Pachyno* ad *Pelorum*, incedere *Ptolemæum*, jam antea monui. igitur *τὸ μακρὸν ἄκρον*, id est, *LONGVM promontorium*, medium inter *Orinum* sive *Erineum* & *Syracusas*, nullum aliud esse potest, quam quod hodièque hoc situ vocatur accolis vulgari vocabulo *Lognina*. *Χερσονήσος* autem, sive *Peninsulam* istam esse *Thapsum*, supra docui.

Plinii, dicto lib. *III*, cap. *VIII*, hæc sunt: *Syracuse; portus Nausithmus; flumen Elorum; promontorium Pachynum*. Ista verò *Scylacis*, in *Περικλή* πόλις Συρακῶν. μετὰ δὲ ταύτῃ πόλις Ἐλώρον, καὶ Παχυνῶν ἀκρωτήριον. id est: *Syracuse urbs*. post hanc: *urbs Helorum; & Pachynus promontorium*. Et *Ptolemæi* hæc; si ordinem eius invertas: *ὄρινα ποταμοῦ ἐκβολαί, φοινικὸς λιμὴν, Παχυνῶν ἄκρα*. Hoc est: *Orini fluminis ostium*; *Phœnicus portus*; *Pachynus promontorium*. Tria igitur adhuc restant, præter jam dictos *fluvios*, inter *Syracusas* & *Pachynum* loca, *Nausithmus*, *Phœnicus portus*, & *Helorum flumen*, cum *opido*. Ex his *Ἐλώρον πόλις* καὶ *Ἐλώρον ποταμός*, id est, *HELORVM opidum & flumen*, dispectu reliquis fuerint faciliora. quibus investigatis, reliqua duo loca commodius poterint indicari. De illis igitur alios quoque audiamus auctores. *Vibius*, in *Catalogo fluminum*: *Elorus; Syracusarum: à quo civitas*. *Stephani epitomator*: *Ἐλώρον πόλις Σικελίας, διὰ τὸ Ἐλώρον ποταμοῦ, καὶ τὸ Παχυνῶν ἄκρον ἕως ἧς ἔστιν Ἰθακῶν ἰσθμὸς ἔχειν, διὰ τὸ χερσονήσος ὡς ἂν ἀπὸ τῶν Ἰθακῶν ἐν Χερσονήσῳ πρὸς τὴν Ἐλώρον πόλιν*. Id est: *Helorus; urbs Siciliae, ab Heloro amne dicta, qui est ad Pachynum*. Is *cicures fertur habere pisces, qui è manu edant; ut auctior est Apollodorus, Chronicor. lib. I. Silius, lib. XIII*:

HELORVM,
flumen &
opidum.

Sidonia & Drepane, atque undæ clamosus Helorus.

Ovidius, Fastr. lib. IIII:

Hinc Camarinam adit, Thapsong, & Heloria tempe.

Virgilius, Aeneid. lib. III:

Sicanio prætenta sinu jacet insula contra

Plemmyrium: nomen dixere priores

Ortygiam. Alphæum, fama est, huc Elidis amnem

Occultas egisse vias subter mare: qui nunc

Ore, Arethusa, tuo Siculis confunditur undis.

Numina magna loci iussi veneramur. & inde

Exsupero præpingve solum stagnantis Helori.

Hinc altas cauteis projectaque saxa Pachyni

Radimus.

Ad hæc ita *Pomponius Sabinus*, seu potius epitomator eius: *Helorus fluvius per Leontinos campos labitur, qui sunt fertilissimi. Silius ait; Atque undæ clamosus Helorus. Non stagnat. ideo mirandum, quare Stagnantis. At è diverso magisque è vero Servius ita: Stagnantis Helori.] Fluvii: qui ad imitationem Nili effunditur campis. Sed Græci stagna Helida [fortè*

- [fortè ελη scriptit] dicunt . unde ait , Stagnantis Helori . Sabinus , quum & Helorinos simul & Leontinos intellexisset fertilis esse campos , heic per ignorantiam geographia eos confudit . Fuisse autem Helorum flumen proxime Pachynum promontorium , clarè è Virgilio juxta & Stephani verbis patet . Verum clariora certioraque cum opidi tum fluminis huius indicia nemo attulerit , quam quæ doctissimus Fazellus in Decad. 1. lib. IIII. cap. II. conscripta reliquit . ea huc adscripsisse , operæ curæque sit pretium . Post Asinari , inquit , fluminis ostium ad Elorum usque dirutum castellum tota ferme litoralis ora , quæ ad passuum millia IIII extenditur , Lauphis hodie vulgò dicta , clamorosa est , ob id , quod exesas habet speluncas & asperas concavitates : in quas , flante Euro
- 10 atque Africo , frequentibus procellis delata maris tempestas refringitur , ac refracta maximum editi fragorem . hinc Elorum amnem , & non aliâ ratione , clamorosum lib. XIII adpellat Silius . Vbi Lauphi clamorosa specus desinunt , locus est mille vix passus à mari recedens , Muri Vcci Rocari à domino loci vulgò vocatus . ubi ingens , sed jam prostrata , urbs , quam à theatris , quæ ibi etate paulo superiori exstant , quorumque adhuc fundamenta cernuntur , Coliseum & S. Philippum vulgò adpellant , valle nonnihil depressa cincta , & mille passus habens in circuitu , visitur . cuius tamen mœnia jacentia ex quadratis olim & maximis lapidibus structa , & arcium adificiorumque memorabiles ruinae conspiciantur : quo tamen nomine apud veteres floruerit (siquidem Elorus , urbs vetusta in hoc agro ab auctoribus posita non fuit : quam vel ob id fortasse Ptolemaeus mediterraneam posuit : quamque Stephanus Byzantius civitatem adpellat ; & quam
- 20 statim ad piscinam sequitur eiusdem nominis castellum Plinio) incertum mihi est . nam si scriptiores insignem hanc urbem , & non longè à mari olim stantem , praeerissent ; jure omnes reprehendendi forent . Hinc Syracusis usque via erat antiquitus plano lapide strata , quam Elorinam adpellabant , Straboni . Iuxta mare locus est , Gurgus Lauphi vulgò dictus . à quo non longè abest pyramis orbicularis , & in acutum surgens ; quadratis & eis ingentibus lapidibus structa ; cui nunc Turri pizzuta nomen accessit . Lapididina Elorina , ad jactum lapidis à mari recedentes , statim sequuntur . Et mox Elorus castellum Plinii prorsus jacens ad litus occurrit ; trecentos in ambitu ferme passus olim habens : cuius ruinae , etsi pro magnâ parte sub terris , toto circuitu hodie visuntur . Ad occidentem verò & meridiem Caesaris piscina adheret , multis adhuc vestigiis clara . gradus namque in vivâ ipsâ urbis rupe excisi , quibus Elorini ad scaphus simul & piscinam descendebant . aquæ ductus præterea solo excavati , quibus ex Eloro fluvio in piscinam aquæ deducebantur , integri aded adhuc sunt , ut quamfacillimè etiam nunc in eam reduci possint . Hanc piscinam à Cesare factam , lib. XXXII. cap. II. his verbis Plinius testatur : E manu rescuntur pisces in pluribus quidem Caesaris villis ; sed quæ veteres prodidit in stagnis , nos in piscinis admirati , in Eloro Sicilia castello , non procul Syracusis . Hec Plinius . Hinc Elorum arcem ad jactum sagitta plano atque arenoso itinere Elorus fluvius , & eius ostium , Vergilio , Ovidio , Plinio , & Stephano sequitur , Abisis hodie vulgò dictus . qui per passus mille ad ostium usque adeo leni ac placido tramite incedit , ut stagni instar vix loco moveri videatur . hiemalibus quoque imbribus , clauso ostio maris fluctibus , aded frequenter excrescit , ut agris more Nili superfundatur , stagnetque : unde pingvescunt plurimum . qua ratione III Aeneidos Vergilius , Exsupero , inquit ,
- 40 præpingve solum stagnantis Elori . Hinc ad utramque ripam , tritici , lini , cannabis , ac domesticarum arborum feracissimus est . Scribit lib. VIII ex Apollodoro Athenæus , & ex supra citatis Plinii verbis comprehenditur , quibus & usus suffragatur , in hoc Elori fluvio cicurum , hoc est , mansuetum genus piscium , qui mugiles sunt , reperiri ; qui in clamati accedere , & ex porrigentis manû capite extra aquas paulisper erecto , placidissime cibum capere consueverunt . Enimverò ager hic Elorinus vel hac etiam etate prospectu & terra & maris jucundissimus , ac venatu , aucupio , piscatuque fluviali & marino gratissimus est . quem quoque ob varietatem florum , arcium concentum , loci amenitatem , & plantarum semper virentem , ELORIA TEMPE , quod HELORIA
- 50 quasi perpetuum ibi sit ver , lib. Fastor. IIII adpellat Ovidius . Oritur hic annis inter Cerratatum & Palazolm opida , ad latus orientale Cerratani montis , ex Gallo fonte . & augetur à fonte Chiappi & à fonte Ilcis . delapsus deinde Attellari nomen usque ad Bayhachemum pontem suscipit retinetque . ac ad passuum millia VIII sub arce Renda ex fluvio Dilemisi , ex agro Granpolo in Valle servorum oriundo , incrementa recipit . & excurrens , in loco , cui Saccollino nomen , ad dextram , ad jactum lapidis pyramidem relinquit orbicularem vetustissimam , visuque nobilem , ex quadratis lapidibus erectam . sed paulo post ad dextram dirutum Thadedi opidum & super colle eiusdem nominis , sepulcra frequentia ; ad sinistram verò in loco paulisper edito , cui Ioye est nomen , plureis relinquit veteris habitationis ruinas : & defluens pentem ipsum Bayhachemum , qui etus ripas utrimque colligat , abluit . & inde , neglecto priori nomine ,

HELORVM
opidum.

HELORVM
castellum.

HELORINA
via.

PISCINA
Helorina.

HELORVS
fluvius.

NAVSTA-
THMVS por-
tus.

PHOENI-
CVS, flu-
men & opi-
dum.

Abisus adpellatus, ad passus ferè mille lenissimo & subaquaneo cursu in mare illabitur. Hactenus Fazellus. ex cuius descriptione primum ego colligo, rudera illa mille circiter passus à mari recedentia esse antiqui HELORI opidi reliquias. nam Ptolemæo quoque Ε'λωρῶ πόλις, Helorus urbs, in mediterraneo, haud ita longè à mari, ponitur, quia autem tam prope mare erat, Scylax eam inter maritimas urbes retulit, loco suprâ perscripto. quamquàm hic auctor non tam situm, quam originem Græcanicam respexit. sic enim Leontinos quoque, & Gelam, & Acragantem, & Selinuntem eodem modo refert. Atque hanc puto rationem habuisse Plinium, cur unà cum flumine Eloro opidum eiusdem nominis dicto lib. III, cap. VIII, non recensuerit. Fuisse autem præter hanc urbem CASTELLVM etiam HELORVM, cum piscinâ, ex eiusdem Plinii dicto lib. XXXI, cap. II, disco. Neque verò castellum adpellaturus erat Plinius id, quod & ante eum Scylax, & quos mox videbimus, Cicero atque Livius, & post eius ætatem Ptolemæus, Stephanus & Vibius, urbem sive civitatem vocarunt. Urbem verò fuisse celebrem, non autem castellum dumtaxat, patet cum ex theatrorum, arciumque & aliorum ædificiorum, item ex sepulcretorum reliquiis, tum inde etiam, quòd via hinc, tamquàm à celeberrimo loco, Syracusas usque producta, ὁδὸς Ε'λωρῶνι incolis, id est, VIA HELORINA dicebatur; ut suprâ è Thucydidis historiâ cognitum est. Atq; ex eodem documento antiquitas istius urbis Græcanicæ perspicitur. Apud Livium, lib. XXIII, ubi Syracusarum obsidio describitur, leguntur ista: Interim Marcellus cum tertiâ ferè parte exercitus ad recipiendas urbes profectus, que in motu rerum ad Carthaginensibus defecerant, Pelorum atque Herbesum, dedemibus ipsis, recepit. Et apud Ciceronem etiam, in Verrem lib. III, hæc: Nulla domus in Sicilia locuples fuit, ubi iste non textrinam insituerit. Mulier est Segestana, perdives & nobilis, Lamia nomine. per triennium isti plenâ domo telarum stragulam vestem confecit: nihil nisi conchylio tinctum. Attalus homo pecuniosus, nec vulgò, Lilybæi; Critolaus Ennae; Syracusis Aeschrio, Cleomenes, Theomnestus; Pelori Archonides, Megistus. At inter reliquos tot auctores quum nemo ne suspicionem quidem ullius opidi Pelori reliquerit; neque nunc ulla eius usquàm reperiantur vestigia; nihil certius esse potest, quàm corruptum id esse vocabulum apud Ciceronem atque Livium ex genuino Helori opidi nomine.

Cæterò apud Helorum castellum PISCINA illa Helorina fueritne Cæsar's, an alius cuiusdam domini, ambiguum ferè ex præscriptis Plinii verbis manet. Et quò Cæfari villa cum piscinâ in Sicilia remotiori litore? Villam verò si heic nullam intellexisse Plinium existimes; sed piscinam tantum: certè nec nomen Cæsar's heic intellectum voluit. Cæterò FLUMEN HELORVM quòd inde clamofum Silio adpellatum putat Fazellus, quia in vicino litore procellæ maris edant fragorem; id sanè flumini epitheton nimis ineptè fuerit quæsitum. Ego verò ab opido Spaccafurno Avolam versus atque Syracusas tendens, amnem hunc in mediterraneo, per saxeam confragosumque & mirificè exesum alveum delabentem, ingentem fragorem, sive, ut Silius dicit, clamorem edere expertus sum. De piscibus eius suprâ ex Apollodoro apud Stephanum intelleximus. de iisdem ita Athenæus lib. VIII: Νυμφόδορος δὲ ὁ Συρακούσιος ἐν τοῖς Πελοποννησίοις, ἐν τῷ Ε'λωρῶ ποταμῷ λάβρακας εἶναι Φησι καὶ ἐγγέλεις μεγάλας, οὕτω πηλοσῆς, ὡς ἐκ τῶν χειρῶν δεχέσθαι τῶν προσφερόντων ἄρτους. Id est: Nymphodorus Syracusanus, in Circumnavigationibus refert, in Heloro flumine lupos esse anguillasque magnas tam cicures, uti ex offerentium manu panem sumant. Apollodori nomen quomodo ex hoc loco citaverit Fazellus, miror; quum id apud Stephanum sit. Sed idem Fazellus Strabonem quoque super eodem flumine citat; quum tamen is auctor nullam eius faciat mentionem.

Idem Fazellus suprâ scriptis continuò adnectit ista: Post fauceis Elori fluvii passibus ferè mille, piratarum est statio, Fundus Muscarum cognominata. Et paullo post: paullo inde longius altera salina, ampla quidem, Ruvetius adpellata, instat: que peninsulam quandam efficit. ad cuius ostium Phœnicus portus est Ptolemæo, Naustathmus Plinio; Vindicaris hodie dictus. Erravit igitur, hoc quidem Fazelli iudicio, vehementer Plinius, cui PORTVS NAVSTATHMVS inter Elorum & Syracusas recensetur. Syracusa, inquit dicto lib. III, cap. VIII, Portus Naustathmus; flumen Elorum: promontorium Pachynum. Erravit, eadem Fazelli sententiâ, & Duris; cui φοινικῆς refertur πόλις καὶ ποταμός, id est, PHOENICVS urbs & amnis. sic quidpe Stephani epitomator: Ἀνερχομένης, πόλις πρὸς Σιμελίαις,

Σικελίας, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ ἀγροῦτος. Φησὶ γὰρ Δῆρμις, ὅτι αἱ πόλεις τῆς Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῆς τοῦ αἵματος ὀνομαζοῦν. Συρακούσας, Γέλαν, Ἰμέραν, Σελινῦντα, Ἐφονικῦντα, καὶ Εὔκην, καὶ Κάμικον, Ἀλκόν τε καὶ Θέρμιον, καὶ Καμαρίνας. Id est: *Acragantes urbes sunt quinque: quarum una Sicilia, ab amne prae-fluente dicta. Ait enim Duris, plerasq; Sicularum urbium à fluvio nomina accepisse: Syracusas, scilicet, Gelam, Himeram, Selinuntem, Phenicuntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam.* At inter Helorum flumen & Pachynum promontorium nullus alius est amnis. nullus igitur heic *Portus Ptolemæi Phenicus*, qui haud dubiè idem est cum *Duris opido Phenicunte*, dari potest. Prope tamen Helorum opidum ac paullo magis versus septemtriones eum portum collocavit in tabulâ Ptolemæus. unde ego
 10 colligo, *Phenicuntem amnem* esse eum, qui 11 millibus passuum ab Helori lævâ ripâ versus septemtriones distat. cuius vocabulum nunc vulgare memoriæ meæ excidit. Iam verò quum nullus sit portus vel navium statio inter hunc amnem & Syracusas, præter eam stationem, quæ ad Cacyparis fluvii ostium & Longum promontorium vulgò nunc vocatur *Fontane bianche*; hanc esse Plinii *Portum Naustatium*, planè ego judicaverim. Si verò Plinium suspicaris ordinem locorum transposuisse; quum *portus iste Naustatium* esset idem, qui nunc sub Pachyno dicitur vulgò *Vindicari*: certè ipsum vocabulum *Ναυσταθῖος* non *portum*, sed *stationem tantum navium* significat.

CAP. XIII.

20

Pachynum promontorium. Portus Pachyni. Odyseum sive Vlyseum promontorium. Portus Odysseæ sive Vlysei promontorii. Hecates sanum, & Hecabes cœnotaphium. Motycanus & Hirminius amnes. Caucana portus, & opidum. Bucra promontorium. Fons Dianæ. Camarina palus & urbs; quæ antè Hyperia, Phæacum sedes. Amnes Hipparis & Oanus.

30 **S**equitur igitur ab Heloro amne Πάχυνος ἄκρον, *PACHYNVS promontorium*, *PACHYNVS* vulgò nunc accolis *Capo Pàssalo & Pàssaro* dictum; orientale Siciliæ latus, ut supra ostensum, cum Peloro definiens. Memoratur compluribus auctoribus; quorum verba supra in universæ insulæ descriptione allata sunt, quare unum atque alterum poetarum locum heic repetiisse sufficiet. Dionysius, Orbis terrarum de-

scriptor: Ἄκρον δὲ οἱ Πάχυνος π., Πελωρίς π., Διλύθη π.
 Ἀλλ' ἤτις Διλύθη καὶ Πηλὶ ῥιπιδὸν ζεφύροιο
 εἰσαρέχει, Πάχυνος δὲ πρὸς ἀγῶας, αὐτὰρ ἐπ' ἀριστερῶς
 ἠνεμόεσσα Πελωρίς.

Hoc est:

40

Promontoria ei sunt, Pachynus, Peloris, & Lilybe.
Sedenim Lilybe ad flatum Zephyri
Prominet: Pachynus verò ad orientem; ceterum ad septemtriones
Ventosa Peloris.

Hic equidem mediam syllabam corripuit. ut & Latinus eius interpret Priscianus, sive is Rhemnius Fannius fuerit:

Procurrans Pachyno longè claustrisque Pelori,
Exterrensque rateis Lilybei cautibus aspris.
Eminet ad Zephyrum Lilybe; Pachynusq; sub ortum;
Adsipit Ausoniam boreaq; Pelorus ad arceis.

50 Et item alter eius interpres, Festus Avienus:

In matutinos Pachynos producit ortus.

At reliqui Latini poetæ eandem producant. Virgilius, *Aeneid. lib. III:*

Præstat Trinacrii metas lustrare Pachyni

Et eodem libro postea:

Exsupero prapingve solum stagnantis Helori.
Hinc altis cauteis projectaq; saxa Pachyni
Radimus.

Q 4

Et